

Praktijkvoorbeeld 4. Liesbet Ruben over Wereldmuseum Junior

Twee jaar geleden ging tentoonstellingsmaker Liesbet Ruben na 43 jaar Wereldmuseum Junior (voorheen Tropenmuseum Junior) met pensioen. 'Wie hoort waar ik werkte, komt vaak met een herinnering aan een bezoek als kind aan een van de tentoonstellingen in het Wereldmuseum Junior', vertelt ze. 'Niet dat ze zich een tentoonstellingstitel herinneren en soms niet eens het land, maar altijd wél wat ze hebben gedaan: "Ik was chef van de keuken", "Ik was een danser in een Bollywood-videoclip", "Ik speelde op de grootste trommel". In het doen zit het haakje naar de herinnering. Een fysieke ervaring beklijft. Je leert door te doen.' Als tentoonstellingsmaker probeerde ze dan ook alle zintuigen te activeren voor een optimaal leerzame ervaring. 'In Wereldmuseum Junior stap je vanaf het begin in een verhaal waar jezelf een actieve rol in hebt. Dit alles in een theatrale setting waar alles samenhangend bijdraagt aan die ervaring: licht, geluid, decor, verhaallijn, collectie, activiteiten, interactie, geuren, smaken, projecties et cetera.'

Maar ook vóórdat de bezoekers zo'n tentoonstelling binnenstappen, kan er al sprake zijn van belichaamd leren. 'Een voorbeeld is hoe we met kinderen door de grote hal van het Wereldmuseum naar de ingang van de tentoonstelling De Qi van China liepen. Onderweg draaiden medewerkers zich om en liepen achterstevoren verder. De meeste kinderen volgden automatisch hun voorbeeld. Pas als kinderen vroegen: "Waarom lopen we achterstevoren?" zeiden we: "Goed voor je balans, want je loopt je hele leven al naar voren." Dit was ook het antwoord dat we tijdens onze onderzoeksreis in China kregen. Met de vanzelfsprekendheid van alledag worden kinderen mentaal én lichamelijk meegenomen in een verhaal met andere perspectieven. Door zo'n begin staan hun antennes open voor het nieuwe dat er staat te gebeuren.'

Sabi Suriname (2019-2024) was de laatste tentoonstelling waaraan Ruben als tentoonstellingsmaker meewerkte. 'Kinderen kregen het verhaal te horen van de jongen Harvey die in het depot van het Wereldmuseum een wereld achter de dingen heeft ontdekt. Letterlijk. Een wand die openschoof toen hij nieuwsgierige vragen stelde. Die wand opent alleen door de nieuwsgierigheid van kinderen. De bezoekers daalden eerst in een lift af naar verdieping min zeven, althans zo lieten we hen geloven met beeld en geluiden. Door de ruitjes van de lift zag je verschillende depots langskomen, met op min zeven het depot met de Surinaamse collectie. We daagden kinderen daar uit nieuwsgierige vragen aan de collectie te stellen. Antwoorden deden er niet toe. De kastenwand schoof open als ze net als Harvey voldoende nieuwsgierige vragen hadden gesteld. Door een tropische regenbui liepen ze de wereld achter de dingen binnen. Zo'n onderdompeling waarin je meegenomen wordt

in een verhaal en er van alles gebeurt waar je misschien niet aan dacht toen je op museumbezoek ging, is cruciaal om open te staan voor nieuwe ervaringen.'

In Ster in de Stad stapten bezoekers in een propvolle trein in Mumbai om uit te stappen in een wijk waar ze een baantje moesten vinden. 'Een baantjes-ritselaar, gespeeld door een van de medewerkers, heeft hen dan al verleid met succesverhalen van Bollywoodsterren uit deze City of Dreams. Ze komen in dienst bij ondernemers zoals Pran de Krantenman, de wierookbroers en de lunchbezorgers of bij de wasplaats. Overal is druk op de ketel. Telefoons rinkelen met bestellingen. De politie komt langs voor vergunningen die ze niet hebben. Hectiek alom. Iedereen is verantwoordelijkheid voor hun business. Dan wordt er omgeroepen dat er figuranten nodig zijn voor een film. En in Mumbai moet je je kansen grijpen. Even later repeteren de kinderen hun dans die in een paar takes wordt opgenomen. Aan het einde van het programma zien ze zichzelf dansend terug in een Bollywoodclip die we in Mumbai hebben laten opnemen. Met een meisje dat de sterren van de hemel danst... op één been. Een echt bestaand meisje. Zo leren ze via persoonlijke verhalen over deze megastad, met net zoveel inwoners als Nederland en enorme verschillen tussen arm en rijk.'

'Door de tentoonstellingen leren kinderen verschillende perspectieven op een belichaamde manier kennen', besluit Ruben. 'Door de verhalen die ze beleven kunnen ze nieuwsgierige en kritische vragen stellen over zichzelf en de wereld om hen heen. Zo blijven kinderen weg van stereotiepe beeldvorming en krijgen ze een gelaagde ervaring van een cultuur. En omdat alle zintuigen bijdragen, onthouden lichaam en geest deze ervaring samen.'

Dit praktijkvoorbeeld is geschreven door Michelle van Aggelen (specialist cultuureducatie bij LKCA).